

nemzetközi kitekintés•

Sárközy Szabolcs

A NÉMET ÉS AZ OSZTRÁK TÁRSASÁGI JOG ALAKULÁSA, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A KFT. SZABÁLYOZÁSÁRA

A Kft. a legkisebb megalkotott kereskedelmi társasági jogi forma, amely a német jog tipikus terméke a XIX. sz. végén s amely jelentős karriert futott be a kontinentális Európában. A német Kft. intézmény fejlődéstörténetét igyekszik végigkövetni a tanulmány, különös tekintettel arra, hogy a 2008-as reform létrehozta a csekély tőkével rendelkező vállalkozói társaságot is. A tanulmány utolsó része azt a folyamatot kíséri végig, ahogy Ausztriában a hagyományos kereskedelmi törvénykönyvet vállalati törvénnyé változtattak a 2000-es évek legelején.

I. A NÉMET JOG FEJLEMÉNYEI – ÁTFOGÓ KFT.-REFORM

1. Közismert, hogy a német társasági jog – egyébként szoros kölcsönhatásban a jogi személy fogalmának elméleti megalapozásával, illetve az ún. *vállalati jog kifejlesztésével* – elméletileg, dogmatikailag igen megalapozott. A német jog a *társaság* fogalmát igen kiterjesztve használja, tehát beleérti ebbe a nem kereskedelmi társaságokat (polgári jogi társaság, egyesület, egyesülés), illetve az olyan régies alakzatokat is, mint mondjuk a *Reederei*, azaz a hajózási közösség.¹ A nagy társasági jogi monográfiák, tankönyvek, kommentárok részletekbe menő finomsággal kidolgozták a társasági formák *numerus claususából* kiindulva az egyes társasági formák alapsajátosságait.² Alapvető megkülönböztetés a személyegyesülés–tőketársaság, a jogi személy–nem jogi személy elkülönítés. Ez a társasági jog továbbá, szemben az angol–amerikaival, a tőkepiac

1 A társaság fogalmának tág értelmezését l. SZIKORA Veronika: A társaság fogalomköre a német jogban – rövid magyar vonatkozásban. In: Ünnepi tanulmányok Sárközy Tamás 70. születésnapjára (szerk.: NÓTÁRI Tamás). Szeged, Lectum Kiadó, 2010, 411–424.

2 Alapvető társasági jogi tankönyvek: G. HUECK: Gesellschaftsrecht. München, Verlag C. H. Beck, 1991, K. SCHMIDT: Gesellschaftsrecht. Köln, Heymann, 2002, H. WIEDEMANN: Gesellschaftsrecht. München, Verlag C. H. Beck, 2002, F. KÜBLER: Gesellschaftsrecht. Heidelberg, C. F. Müller, 2006, T. RAISER: Recht der Kapitalgesellschaften. München, Verlag Franz Vahlen, 2006

jogától viszonylag elkülönülten fejlődött ki, sokkal erősebben kötődött a polgári jog személyi, illetve szerződéses részéhez, mint mondjuk az értékpapírhoz.

És ebbe az igen cizellált társasági jogba robbant be 1892-ben a korlátolt felelősségű társaság mint – Marcus Lutter szerint – a német jogtudomány egyik legkedvesebb szellemi gyermeke és nemsokára egyik legsikeresebb exportcikke,³ amely Európán kívül szinte azonnal szabályozást nyert Dél-Amerikában, illetve Afrikában és a Távols-Keleten, lényegében mindenütt, ahol nem az angol–amerikai jogfelfogás uralkodik.⁴

2. A német társasági jog felépítése a következő:

a) A polgári jogi társaság és az egyesület a *Bürgerliches Gesetzbuch*ban kerül szabályozásra. A német jgt.-nek *Gesamthand*, azaz közös vagyonnal rendelkező változatai, különösen ha a társaság közös név alatt tevékenykedik, közel kerültek a jogképességhez, bár természetesen nem jogi személyek.⁵ Az egyesületnek van nem bejegyzett, azaz nem jogi személy változata is, illetve a német jog ismer gazdasági célú egyesületet, amely igen közel kerül a kereskedelmi társaságokhoz, elsősorban természetesen a korlátolt felelősségű társasághoz is.⁶

b) A közkereseti, a betéti és a csendes társaság, azaz a német jogban a jogi személyiség nélküli kereskedelmi társaságokat az 1897. évi *Handelsgesetzbuch*ban szabályozták. A német jog tehát a kereskedelmi társaságokat szétbontja, a tőketársaságokat – egyenként – külön törvényben szabályozza. A német irodalom a tőketársaságokat úgy határolja körül, hogy törvényben meghatározott saját tőkével (*Eigenkapital*) kell rendelkezniük, szervezetiileg testületi felépítéssel és jogi személyek, emellett vállalati jellegűknél fogva bizonyos nagyság felett munkavállalói participáció (*Mitbestimmung*) alá esnek.⁷ Az egyes tőketársaságok külön törvényben szabályozottak: az eredeti, XIX. századbeli *részvénytársasági* törvényt 1965-ben váltotta fel új jogszabály (egyébként épp a munkavállalók társaságirányításában való részvétele, az ún. *Mitbestimmung* általánosítására törekvés kapcsán), az 1892-es GmbH, azaz *kft.-törvény*, továbbá a részvénytársasági törvényben szabályozott betéti részvénytársaság, illetve a kft.-törvényben szabályozott korlátolt felelősségű társaság beltaggal rendelkező betéti társaság (GmbH & Co. KG).

c) A szövetkezet a német jogban nem kereskedelmi társaság, mint a magyar 1875-ös kereskedelmi törvénykönyvben, hanem *sui generis* forma, amely egyes formáiban a tőketársaság-

3 M. LUTTER: Die Entwicklung der GmbH in Europa und in der Welt. In: Festschrift 100 Jahre GmbH-Gesetz (szerk.: M. LUTTER–P. ULMER–W. ZÖLLNER). Köln, Verlag Dr. Otto Schmidt, 1992, 50–51.

4 P. HOMMELHOFF: Die deutsche GmbH im System der Kapitalgesellschaften. In: Das System der Kapitalgesellschaften im Umbruch – ein internationaler Vergleich (szerk.: G. H. ROTH). Köln, Verlag Dr. Otto Schmidt, 1990, 55.

5 A Gesamthandról I. W. FLUME: Gesellschaftsrecht und Gesamthand. ZHR. 1983. 177., P. ULMER: Die Gesamthandsgesellschaft – ein noch immer unbekanntes Wesen? AcP, 1988. 133., G. HOLSTEIN: Der Name der BGB-Gesellschaft. Münster, Westfälischen Wilhelms-Universität zu Münster, 1968. A magyar jogban I. ANTAL Gábor elemzését: A polgári jogi társaság alapkérdései a német és a magyar jogban. Magyar Jog, 1998/2. sz., 93–98.

6 U. HÜFFNER: Verein und Gesellschaft. München, 1977. W. J. HABSCHIED: Der nicht rechtsfähige Verein zwischen juristischer Person und Gesellschaft. AcP. 1956, 375–418.

7 L. H. HIRTE bevezetőjét az Aktiengesetz GmbH-Gesetz Kommentár előszavában. München, Verlag C. H. Beck, 2012, 10–12.

hoz, más formáiban az egyesületekhez áll közelebb. A szövetkezet külön törvényben, a 2006. évi X. törvényben szabályozott jogi személy.⁸

3. A korlátolt felelősségű társaság vonatkozásában induljunk ki az 1892-es kft.-törvényből, hiszen az – kisebb módosításaival – egészen az 1980-as évekig minta volt a többi ország társasági szabályozása számára, beleértve különösen az osztrák és a magyar szabályozást. A kft.-törvény első igazán érdeminek mondható módosítása 1982-ben következett be. Ugyanakkor tény, hogy napjainkig a törvényen végrehajtott módosítások száma eléri a negyvenet. A kft.-törvény elfogadásának, azaz a kft. német jogba való bevezetésének alapoka az 1884. évi részvénytársasági szigorítás volt; valami egyszerűbb formát kellett találni a kis- és középvállalatok számára.

A kft.-törvény eredetileg nyolcvanöt paragrafusból állt, bár ehhez hozzáteendő, hogy számos, a kft. civiljogi lényegéhez nem tartozó rendelkezést is tartalmazott, például büntető rendelkezéseket, a csőd- és felszámolási eljárásra vonatkozó szabályokat. A törvény hat fejezetből áll: megalakulás, a társaság és tagjai közötti jogviszonyok, képviselő és ügyvezetés, a társasági szerződés módosítása, a társaság megszűnése, végül záró rendelkezések. (A törvény egyébként csak 1898-ban lépett hatályba.)

A törvény érdekessége, hogy nem tartalmazza a korlátolt felelősségű társaság definícióját, talán éppen a megelőző elméleti küzdelmek miatt. Az 1–12. §-ból lehet összeállítani a kft. alaptulajdonságait. Ezek a törvény sorrendjében a következők:

a korlátolt felelősségű társaság egy vagy több személy által, bármilyen törvényben nem tiltott célra alapítható. A német törvény tehát eleve megengedte a más országokban csak nehezen engedélyezett egyszemélyes társaságot, valamint azt, hogy nonprofit célt szolgáló társaságok jöjjenek létre. Sok más országgal szemben a német kft.-törvény sosem tartalmazta a taglétszám korlátozását, szemben mondjuk a később bevezetett kis részvénytársasággal, amelyeknél az 1994-es törvény a részvényesek számát ötben maximálta. A korlátolt felelősségű társaság határozott és határozatlan időre egyaránt létrejöhet. A társasági szerződést közjegyzői közokiratba kell foglalni, és a 3. § meghatározta a korlátolt felelősségű társaságot létrehozó szerződés kötelező tartalmi kellékeit, így többek között a taglistát, az esetleges fióktelepet stb.

A korlátolt felelősségű társaság cégnévvel rendelkező jogi személynél a cégnévben a korlátolt felelősségre kifejezetten utalni kell. A 13. § szerint a korlátolt felelősségű társaság kereskedelmi társaság, és kötelezettségeiért a hitelezőknek csak a társasági vagyon erejéig felel. A „csak” kifejezés utal arra, amit a törvény kifejezetten nem mond ki, hogy a tagok a társaság tartozásaiért nem felelnek.

A társasági szerződésnek tartalmaznia kell a társaság törzstőkéjét és a tagok törzsbetétjeinek mértékét. Egy tagnak egy törzsbetétje van. Természetesen az idők folyamán a törzstőke és a törzsbetét törvényi minimuma sokszor változott – általában az emelés irányában. A nyolc-

8 J. LANG–L. WEIDMÜLLER: Kommentar zum Genossenschaftsgesetz. Berlin, 1989 (bevezetés) és B. GRÜNEWALD: Genossenschaftsrecht. Tübingen, 2002

vanás évek végén a törzstőkeminimum ötvenezer nyugatnémet márka, a törzsbetétminimum ötszáz nyugatnémet márka volt. A törzsbetétek összege teszi ki a törzstőkét.

A törzsbetét-szolgáltatás apportszolgáltatásból is állhat. Az apportot (*Sacheinlagét*) tartalmilag a törvény nem határozta meg, de a társasági szerződéshez „*apportszolgáltatási*” jelentést kell fűzni, amely az apport alkalmassága és értékelése szempontjából lényeges körülményeket tartalmazza. Az apportot alapításkor teljesen be kell szolgáltatni, pénzben a törzsbetéteknek csak egynegyedét. A törvény szigorú felelősségi szabályokat állapít meg az apport alulértékelésére, így büntetőjogi szabályokat is.

A társaságnak egy vagy több ügyvezetővel kell rendelkeznie, tag és nem tag is lehet ügyvezető. Az ügyvezetővel szemben az 5. § személyi követelményeket fogalmaz meg (pl. a büntetett előélet és a foglalkozástól való eltiltás hiánya stb.).

A korlátolt felelősségű társaság regisztrált társaság, a székhelye szerinti bíróság jegyzi be. A törvény megállapítja, hogy az alapítóknak milyen okiratokat kell kötelezően a társasági szerződéshez csatolva benyújtaniuk. Ha a társasági szerződés, illetve mellékletei nem felelnek meg a törvényes kellékeknek, a bíróság a bejegyzést megtagadja. A kft.-törvény eredetileg kifejezetten *előtársaságot nem ismert*, sőt a 11. § kimondja, hogy a cégbejegyzés előtt a kft. „*mint ilyen*” nem létezik. Ugyanakkor nem is tiltja a bejegyzés előtti működést, ez esetben az eljáró tagok a kötelezettségekért korlátlanul és egyetemlegesen felelnek.

A tagok értékpapírba nem foglalható üzletrésszel rendelkeznek, amely üzletrész a törzsbetéthez igazodik. A tagnak induláskor csak egy üzletrésze van, de további üzletrészeket szereshet, amelyek megtartják önállóságukat (15. §). A tag üzletrésze átruházható és örökölhető. A törvény nem állapított meg az üzletrész átruházásánál elővásárlási jogot a többi tag számára, hanem kimondja, hogy az átruházást a társasági szerződésben feltételekhez, így a társaság bejegyzéséhez lehet kötni; a társaság beleegyezése taggyűlési határozatot igényel (15. §). Az üzletrész-átruházási szerződést is közjegyzői közokirathoz köti a törvény. Az új tagot egyaránt be kell jegyezni cégjegyzékbe és a tagjegyzékbe is. Az üzletrész részben is átruházható, de csak a társaság engedélyével. Az átruházás és az öröklés esetét kivéve az üzletrésze nem osztható fel, de egy üzletrésznek több tulajdonosa is lehet. A társasággal szemben a tagváltozás akkor válik hatályossá, amikor bejegyzik a cégjegyzékbe.

Ha a társasági tag törzsbetétjét a szerződés szerinti határidőre nem fizeti be (póthatáridő és késedelmi kamatfizetés ellenére sem), úgy kizárják a társaságból. (A törvényben más kizárási esetek kifejezetten nem szerepelnek.) A be nem fizetésnek meglehetősen drasztikus következménye van (*Kadizierung*): a 21. § értelmében a mulasztó tag üzletrésze, beleértve az esetleges részfizetést is „*elveszetteknek nyilvánítandó*”.

A tagok a szerződés alapján a törzsbetét összegén túl pótbefizetésről is határozhatnak. A pótbefizetés főszabályként a törzsbetétek arányában történik (26. §). A pótbefizetési kötelezettség a társasági szerződésben kizárható, korlátozható és maximalizálható. Ha a tag a szerződés szerinti pótbefizetést nem teljesíti, köteles üzletrésztét a „*társaság rendelkezésére bocsátani*”. Ez gyakorlatilag ugyancsak a társaságból való kizárást jelent, mivel ez esetben a társaság az üzletrészt nyilvános árverésen eladja.

A társaság a törzstőkéből a tagok részére visszafizetést a törvényben meghatározott kivételes eseteket leszámítva nem teljesíthet, de a tagoknak joguk van az éves mérleg szerinti „*tisz-*

ta nyereségre” (29–30. §). A tiltott visszafizetést a törvény igen részletesen szankcionálja. (A 32. § rendelkezik a tagi kölcsönről is.)

Érdekes módon már a múlt századbeli törvény is lehetővé tette a társaság számára, hogy meghatározott körülmények között megszerezze saját üzletrészét (33. §).

A társasági szerződést a taggyűlés háromnegyedes többséggel módosíthatja, de a tagok kötelezettségeinek növeléséhez egyhangúlagosság kell, azaz az érintett tagnak ebbe bele kell egyeznie. A módosítást közjegyzői közokiratba kell foglalni, és bírósági bejegyzéssel lesz hatályos (53. §). A törvény a módosítás speciális eseteként kezeli a törzstőkeemelést, illetve a törzstőke-leszállítást. A törzstőke-leszállításnál eleve megjelent a nyilvánosság követelménye, a hitelezők megfelelő értesítése és részükre biztosíték nyújtása – általában a tőkeleszállítás szabályozása Európában Németországban mondható talán a legszigorúbbnak.

A társaság törvényes képviselői az ügyvezetők, az írásbeli képviselet cégjegyzés útján történik (35. §). A vezető tisztségviselők képviseleti jogkörét a társasági szerződés, illetve a taggyűlés korlátozhatja. Az ügyvezetés kötelezettsége az éves mérleg elkészítése, a kereskedelmi törvénykönyvben foglalt szabályok szerint a következő év első negyedévének végéig. Ügyvezető tag és nem tag egyaránt lehet, ha több ügyvezető van, hatáskörmegosztásukról a társasági szerződésben kell rendelkezni. Az ügyvezetőknek a társaság ügyeiben a „rendes kereskedő gondosságával” kell eljárniuk, és e kötelezettségük megszegéséért egyetemlegesen felelnek (43. §). A törvény ismeri a helyettes ügyvezető fogalmát is.

A társaság határozatait általában egyszerű többséggel a taggyűlésen hozza (47. §). A szabályozás érdekessége, hogy a taggyűlésről a törvény csak az ügyvezetés után rendelkezik. A német törvény már akkor ismerte az ülés tartása nélküli írásban való szavazást is.

A kisebbségvédelem csírája is megtalálható: a törzstőke egytizedét képviselő tagok rendkívüli közgyűlés tartását igényelhetik (50. §). Az ügyvezetők általános jellegű információadási kötelezettségét is kimondja a törvény.

Felügyelőbizottság felállítását több esetben kötelezően előírja a törvény (magas törzstőke esetén stb.), egyébként általában fakultatív (52. §).

A kft. megszűnik a tagok háromnegyedes többségű taggyűlési határozatával, valamint ha a bíróság felosztatja, továbbá fizetéseképtelenség esetén csődeljárás eredményekénti felszámolással. A felszámolási eljárást a törvény részletesen szabályozza (63–74. §).

A bíróságtól keresettel lehet kérni a társaság semmissé nyilvánítását, ha a társasági szerződés törvénybe ütközik. Ilyen keresetet a tag, az ügyvezető és a felügyelőbizottsági tag nyújthat be (75. §). A bírósági megszüntetés másik formája a társasági cél ellehetetlenülése, úgy a társasággal szemben felosztatási keresetet lehet benyújtani (61. §). A törvényellenesen működő társaságot azonban az illetékes közigazgatási hatóság is feloszthatja (62. §).

A német kft.-törvény általános jellemzőeként talán azt mondhatjuk, hogy megnyilvánul benne a személyegyesítő kis tőketársaság minden belső ellentmondása, például a tagok döntési autonómiájának biztosítására törekvés ütközik a korlátolt felelősségből adódó hitelezői kockázatviseléssel, a szerződéses jelleg a testületi szervezeti felépítéssel, a szervezeti stabilitás az üzletrész feletti tagi szabad rendelkezéssel. Lutter szerint a korlátolt felelősségű társaság

egész történetén végigvonul a „*tradicionális*” finanszírozási gyöngeség⁹ – no de, miért kellene egy kisvállalkozási formánál nagyobb tőkeellátottság? A vállalkozók, a tagok oldaláról a szabályozást egyszerűsíteni, deregulálni kell, az adminisztratív akadályok elhárítása viszont csökkentheti a hitelezővédelmet, tehát deregulációs veszély is van. Másik oldalról a korlátozott felelősségű társaságnál nagy a hitelezőmegkárosítási, visszaélési veszély, a csődveszély, a hitelezői biztonságot is növelni szükséges. A kft.-törvény különböző módosításai hol egyik, hol a másik szempontnak adnak elsőbbséget.

Megjegyezzük, hogy a német jog önálló intézménye a harmincas évektől az *Umwandlung*, azaz az *átalakulás*, amelynek legutóbbi szabályozása az 1994. évi törvényben történt. A német jogban az átalakulást tág értelemben használják, nevezetesen a társasági formaváltás mellett idetartozik az összeolvadás (beolvadás), szétválás, a vagyonátruházás is. Érdekes módon a szűkebb értelemben vett átalakulást (társasági formaváltás) e törvény utolsó érdemi fejezetében található. Az *Umwandlungsgesetz* általános szabályok mellett ezt az említett négy átalakulási alakzatot úgy tárgyalja, hogy először általános szabályokat állapít meg, majd az egyes társasági formákra speciális rendelkezéseket mond ki. A korlátozott felelősségű társaság más személyegyesítő kereskedelmi társasággá, részvénytársasággá és szövetkezetté is átalakulhat (kft.-törvény, 226. §). Nincs kizárva az sem, hogy egy polgári jogi társaság alakuljon át egyetemes jogutódlással korlátozott felelősségű társasággá (226–304. §).

4. A korlátozott felelősségű társaság ilyen előzmények után került a XX. század végén a társasági formák versenyébe, az amerikai tőkepiac nyomása alá, az unión belül pedig – mint azt láttuk – az angol *limited companyval* való konkurenciába. A dereguláció és a hitelezővédelem egymással ütköző szempontjait próbálta feloldani kft.-reformról szóló 2008-as törvény, a korlátozott felelősségű társaság modernizálásáról és egyben a visszaélések leküzdéséről is rendelkezve.

Mielőtt rátérnék e törvény vizsgálatára, röviden kitérnék az e törvényt megelőző fejleményekre, részben a német társasági jog egésze, részben az uniós jogfejlődés oldaláról, mert ezek az előzmények befolyásolták a 2008-as német kft.-reformot.

A német reformtörekvések először a részvénytársaságokra koncentráltak. A részvénytársasági reform az 1994-es „*kis részvénytársaság*” létrehozására irányuló törekvessel indult, e törvény lényegében az 1965-ös részvénytársasági törvény mellett született, de különösebb gyakorlati sikert nem aratott. A részvénytársasági törvény 1998-as módosítása viszont jelentősen korlátozta az rt.-alapszabály társaságalakító lehetőségeit: megszüntette a szavazatelsőbbégi részvényt és a szavazatmaximalás lehetőségét. Mintegy megelőzve a később bekövetkezett nagy részvénytársasági botrányokat, e törvénymódosítás szigorította a könyvvizsgálattal és a könyvvizsgálókkal kapcsolatos szabályozást. Így a könyvvizsgálóval való szerződés kötést a felügyelőbizottság hatáskörébe utalta át, és korlátozta az ún. *házi könyvvizsgálót*, tudniillik összeférhetlenségi okká nyilvánította azt, ha a könyvvizsgáló bevételeinek 30 százaléka öt év alatt ugyanazon ügyféltől származik, és a könyvvizsgáló rotálását is előír-

9 M. LUTTER: Die Entwicklung der GmbH in Europa und in der Welt. In: Festschrift 100 Jahre GmbH-Gesetz (szerk. M. LUTTER–P. ULMER–W. ZÖLLNER). Köln, Verlag Dr. Otto Schmidt, 1992, 72.

ta bizonyos esetekben. A 2005-ös újabb részvénytársasági törvénymódosítás a kisebbségi jogok gyakorlását könnyítette meg jelentősen ezeknél a társaságoknál.

Az egyre erősödő amerikai jogi nyomással szemben a német jogalkotás igyekezett menekülőutakat találni. A hagyományos – és angol–amerikai oldalról sokat támadott (uralmi szerződés) – szerződéses német konzernjogot szinte változatlanul fenntartják,¹⁰ de a nyilvános részvénytársaságokra nézve elismerik a *take over*t, ugyanis 2002-ben vállalatfelvásárlási törvényt fogadnak el. Ezzel a német jogalkotás – és ennek kihatása volt a korlátozott felelősségű társasági szabályozásra – a korábban főszabályként alkalmazott nyilvános részvénytársaság-alapítás háttérbe szorításával elfogadta az egységes részvénytársasági intézmény kettéválasztását zártan és nyilvánosan működő részvénytársaságokra. A tőzsdei részvénytársaságoknál a hangsúly a befolyásszerzésre került, és a piaci külső kontroll érvényesült a hagyományos belső felügyelőbizottsági kontroll helyett. A *corporate governance* alapelveit is el kellett ismernie, de ezt a német jogalkotó nem az rt.-törvénybe illesztette be, hanem a nyilvános tőzsdei részvénytársaságokra nézve az ún. *felelős vállalatirányításról* erkölcsi jellegű *Corporate Governance Kodexet* alkotott 2010-ben, amely az angol szabályozás mintájára ún. *soft law-t* vezetett be a német jogban is (l. az angol 1992-es Adrien Cadbury jelszavát: *comply or explain* – teljesítsd az ajánlást, vagy eltéréseidet magyarázd meg). Ez a rövid – hét szakaszos – ajánlás egyértelműen nem vonatkozik a korlátozott felelősségű társaságra.

Anglia bekerült az unióba, és ezáltal az angol–amerikai társasági jogi intézmények egyre nagyobb figyelmet kaptak a német jogirodalomban. Az angol társasági törvény 2006-os módosítása az ötnél kevesebb részvényessel rendelkező zárt részvénytársaságoknál számos egyszerűsítést vezetett be (bizonyos mértékben az elektronizáció fejlődésével is összhangban), nevezetesen például mentesítette őket bizonyos értékhatár felett az éves közgyűlés és a mérleg kötelező könyvvizsgálói auditálása alól. Emellett 2000-ben Angliában a *limited company* mellett intézményesítették a *limited liability partnership* is, amely a kisvállalkozók számára még inkább előnyös társulási változatot hozott létre. 2004-ben pedig lényegében a közhasznú társaságot intézményesítették a *community interest company* bevezetésével, amely társaságnál tovább könnyítették az alapítási feltételeket. Mivel pedig az unió 2005-ben elfogadta a határon túli társasági egyesülésről szóló 10. számú irányelvet, illetve a 14. számú irányelvet a szabad székhelyáthelyezésről, az angol társasági formákat közvetlenül Németországban is alkalmazni lehetett. Ilyen körülmények között a német kft.-szabályozás korszerűsítése egyre sürgetőbbé vált. Ezt a modernizációt egyébként az Európai Bizottság társasági jogharmonizációval kapcsolatos 2003-as, ún. *cselekvési terve* is siettetete, amelyben rövid távon feladatként szerepelt az európai privát társaságról szóló rendelet létrehozása, azaz a *szupranacionális kft.* szabályozásának megalkotása.

10 A német konzernjog legjobb összefoglalását V. EMMERICH–J. SONNENSCHNEIN: *Konzernrecht*. (München, Verlag C. H. Beck, 1993) című munkájában találhatjuk.

5. Ilyen körülmények között került sor a 2008-as kft.-törvény módosítására, amely egyszerre próbált deregulálni is, és a hitelezővédelmet is erősíteni – a német irodalom többsége szerint felemás eredménnyel.¹¹

A legnagyobb vita a kötelező tőkeminimum körül bontakozott ki. A vállalkozók jelentős része a törzstőkeminimumot húszezer euróról legalább a felére kívánta csökkenteni. Ez nem sikerült: az ellenérvekkel szemben az alulkapitalizálódás veszélyeit, a csődvalószínűség csökkentését, a tisztességes magatartásra ösztönzést hangoztatók álláspontja, a hitelezővédelem szempontja győzött. A *viszonylag magas törzstőkeminimum az ellentétele a tagi mögöttes felelősség hiányának*. Mindennek azonban nagy ára volt, nevezetesen létrejött az *Unternehmensgesellschaft*, a *vállalkozói társaság* is (5/a §), egyesek szerint mint a korlátolt felelősségű társaság alelete, mások szerint mint egy új társasági forma.¹² Az azonban egyértelmű, hogy a „*vállalkozói társasággal*” a német jognak az angol *limited companyval*, illetve *limited partnershiptel* való versenyképességét próbálták emelni.¹³

Ha egy korlátolt felelősségű társaság nem rendelkezik a törvényes minimumtörzstőkével (azaz jelenleg huszonötezer euróval), cégnevében fel kell tüntetnie, hogy „*vállalkozói társaság korlátolt felelősséggel*”. Egy ilyen társaság apporttal nem alapítható, csak pénzbeli hozzájárulás lehetséges. Az *Unternehmensgesellschaft* mérlegére a törvény speciális előírásokat tartalmaz.

Mivel a vállalkozói társaságra általában a kft.-törvény egyéb előírásai irányadóak, véleményem szerint a *vállalkozói társaság nem önálló társasági forma, hanem a korlátolt felelősségű társaság alformája*. Mivel a törvény semmilyen előírást nem tartalmaz az *Unternehmensgesellschaft* törzstőkéjére nézve, ugyanakkor törzstőkének lennie kell, és mivel a törzsbetétminimumon nem változtatott a törvény, ezért egyeurós törzstőke sem lehetséges. *Hollinderbäumer* szerintem helyesen hiányol a törvényből egy olyan megfogalmazást, amely szerint a törzstőkének a társaság céljához, tevékenységi köréhez kell igazodnia. *Hollinderbäumer* egyébként felveti e társaságoknál a kötelező biztosítás, avagy kaucióadás bevezetését is, a csődrizikó csökkentésére.¹⁴

A 2008-as kft.-reform egyéb könnyítéseket is hozott, így a 9. § bővítésével tágították az apporttal való alapítás lehetőségeit – természetesen hitelezővédelmi oldalról ez a megoldás sem problémamentes. Számos kritika ellenére a közjegyzői okiratba foglalás kötelezettsége fennmaradt, ugyanakkor a bejegyzési és a változásbejelentési eljárást olcsóbbá tették, és a benyújtandó iratok számát is csökkentették. Angol mintára továbbá a kft.-törvényt is kiegészítették egy *társasági mintaszerződéssel*, amelynek alkalmazása esetén a bejegyzési eljárás olcsóbb és gyorsabb, különösen azért, mert az elektronizáció szempontjából is privilegizált helyzetbe hozták. Megjegyzendő az is, hogy az alulkapitalizálódás, illetve más visszaélésekkel szembeni védelem a csődtörvénybe került, amely így kiegészíti a kft.-törvény előírásait.

11 J. HOLLINDERBÄUMER: Die GmbH im Wettbewerb der Rechtsformen. Frankfurt am Main, Peter Lang GmbH – Internationaler Verlag der Wissenschaften, 2011, 66–126.

12 L. pl. negatíván D. JOOST: Unternehmergeellschaft, Unterbilanz und Verlustanzeige. ZIP. 2007/48. sz. 2242–2248., A. MIRAS: Die neue Unternehmergeellschaft. München, Verlag C. H. Beck, 2008.

13 W. NIEMEIER: Die „Mini-GmbH“ (UG) trotz Marktwende bei der Limited? ZIP. 2007/38. sz. 1794–1801.

14 J. HOLLINDERBÄUMER: Die GmbH im Wettbewerb der Rechtsformen. Frankfurt am Main, Peter Lang GmbH – Internationaler Verlag der Wissenschaften, 2011, 150–173.

Összefoglalva, a német törvényhozás, illetve elmélet *kétoldalú harcot* folytat: egyfelől az angol–amerikai, másfelől a gazdasági nyomással szemben. Modernizálódni kell már technikai okok miatt is (elektronizáció), de a német tradíciókat is meg kell őrizni. Látható, hogy nincs végleges megoldás, nyitott kérdések egész sora vár válaszra. Az elmúlt évek gyakorlati tapasztalatai mindenesetre azt mutatják, hogy a korlátolt felelősségű társaság jelentősebb veszteségek nélkül tudja tartani vezető helyét a német társasági jogban, tehát sem a kis részvénytársaság, sem a két angol *limited*, sem a vállalkozói társaság nem szaporodik jelentősen. Érdekes növekedést mutat viszont a GmbH & Co. KG, jól mutatva, hogy a korlátolt felelősségű társaság, tartja „*kabát*”-jellegét, képes a legkülönbözőbb igények kielégítésére.

II. OSZTRÁK TÁRSASÁGI-VÁLLALKOZÓI REFORM

6. Az osztrák társasági jogi fejlődés meglehetősen hasonlít a németre, ugyanakkor vannak jellegzetes különbségek. Amíg Németországban az 1861-es *Handelsgesetzbuch* megelőzte az 1900-as *Bürgerliches Gesetzbuchot*, addig Ausztriában az 1811-es polgári törvénykönyvet (ABGB) – amely 1849 után több mint tíz évig Magyarországon is hatályos volt – a német kereskedelmi törvényhez igen hasonló 1862-es kereskedelmi törvénykönyv több mint ötven év után követte csak. Az osztrák jogfejlődés abban is hasonlít a némethez, hogy a kereskedelmi törvénykönyv néhány (egyébként 2005-ben a közkereseti- és a betéti társaságba beolvasztott) régies forma mellett lényegében csak *közkereseti*, a *betéti* és a *csendestársaságot* szabályozta, azaz a polgári törvénykönyvben szabályozott polgári jogi társaságon túlmenően kívül az ún. *személyegyesítő kereskedelmi társaságokat* tartalmazza. A tőkeegyesítő társaságokra – bizonyos kereskedelmi törvénykönyvekben szereplő, főleg számviteli jellegű általános szabályokon túl – külön törvények vonatkoznak. Így a részvénytársaságra – 1938-ban Ausztriában az 1937-es német törvényt adaptálták – az 1965-ös részvénytársasági törvény (egy évben született a némettel, de tartalmilag és felépítésében ettől meglehetősen eltérő), az 1906-os, sokszor módosított kft.-törvény,¹⁵ továbbá külön törvény szabályozta már 1873-ban a szövetkezeteket is.

Az osztrák jogban is voltak kísérletek a korlátolt felelősségű társaság intézményének modernizálására, sok kisebb módosítás történt az 1970-es évek végétől,¹⁶ de átfogó kft.-reform – a némettel ellentétben – még nem volt Ausztriában.

Az osztrák társasági jogi modernizáció eddig alapvetően a *kereskedelmi törvénykönyvet* érintette, amely korábban nagyon-nagyon németes volt, már a történeti fejlődése okán is. Ennek a formális része, hogy a *Handelsgesetzbuchot* átnevezték *Unternehmensgesetzbuchhá* 2005-ben, azaz *vállalati törvényé*. (A magyar irodalomban ezt a törvényt vállalkozói törvénynek nevezik, de szerintem a helyes fordítás „vállalati törvény” – *Unternehmen*, és nem *Unternehmung* –, már csak a korábbi vállalati jogi irodalom okán is.) A vállalati törvény

15 Az 1906-os törvény eredeti kommentárját l. K. STERLJTÖL. Wien, 1090.

16 L. pl. G. H. ROTH (szerk.): Die Zukunft der GmbH vor dem Hintergrund der deutschen und österreichischen Novellen vom 1. 1. 1981. Wien, Orac, 1983 vagy J. REICH-ROHRWIG: Das österreichische GmbH-Recht in systematischer Darstellung. Wien, Manz Verlag, 1983

2007. január 1-jén lépett hatályba, és gyakorlatilag megőrizte a korábbi kereskedelmi törvénykönyv felépítését: általános rendelkezések, cégnyilvántartás (1–58. §), különböző személyegyesítő társasági formák (105–188. §), mérlegkészítés, számviteli szabályok (189–283. §), vállalkozásnál tipikus kereskedelmi ügyletek (343–454. §), tengeri kereskedelem (474–905. §). A vállalati törvény a *cégjogot* alapvetően újrászabályozza, emellett több mint harminc törvényt módosított, így részleges módosításra került a részvénytársasági, a korlátolt felelősségű társasági és a szövetkezeti törvény is.

A vállalati törvénnyé átfogalmazott kereskedelmi törvénykönyv központi kategóriája a *vállalkozó*. A vállalkozó elsősorban az, aki vállalkozási tevékenységet folytat (érdekes módon az UGG a vállalkozási tevékenység definiálásánál 1. §-ában átutal a fogyasztóvédelmi törvényre), de automatikusan jogi formájánál fogva, illetve a cégjegyzékbe való bejegyzésénél fogva is lehet valaki vállalkozó. A vállalkozó saját szervezetében tartósan önálló gazdálkodási tevékenységet folytat, és közömbös, hogy ez a tevékenység nyereségre irányul-e, vagy sem (tehát a nonprofit szervezetek is az UGG hatálya alá kerülhetnek). A korlátolt felelősségű társaság jogi formájából kifolyólag automatikusan vállalkozónak minősül. A közkereseti társaság, a betéti társaság, az egyesület és az alapítvány viszont csak akkor minősül vállalkozónak, ha ténylegesen vállalkozási tevékenységet folytat.

Szikora Veronika szerint a kereskedelmi törvénykönyv megváltoztatásával (bár még a HGB szakaszait is igyekeztek változatlanul hagyni) az osztrák törvényhozó elszakadt a német gyökerektől.¹⁷ Korábban ugyanis az osztrák bíróságok még a német bírói gyakorlatot is követték, például Ausztriában 1980-ig nem volt törvényi konszernjog, és az osztrák bíróságok lényegében az 1965-ös német konszernszabályokat alkalmazták az osztrák vállalatcsoportok esetében is.¹⁸ Azóta ez a helyzet megváltozott, a vállalati jogot átfogóan módosító 2008-as *Unternehmensrechts-Änderungsgesetz* a *corporate governance-ra* nézve részletes előírásokat iktat be a 2005-ös vállalati törvénybe.¹⁹

7. Az osztrák kft.-jog eleinte teljesen a német jog alapján állt, de a nyolcvanas évektől kezdve Doralt szerint az osztrák korlátolt felelősségű társaság erősebben közeledett a részvénytársasághoz, mint a német, így elsősorban a kontroll és a számvitel tekintetében.²⁰ Az osztrák jogban is a korlátolt felelősségű társaság a személyegyesülés és a tőketársaság keveréke, testületi szervezettel, amely szerződés alapján jön létre. Jogi személy, kereskedő, ún. *külső társaság* (*Aussengesellschaft*), belső viszonyaiban nagy tagi autonómiával.²¹ A *GmbH & Co. KG-*

17 SZIKORA Veronika: Társasági jogi reform Ausztriában – vállalkozási törvény. *Gazdaság és Jog*, 2008/12. sz. 7., ehhez l. még M. SCHAUER: Az osztrák kereskedelmi jog reformja. *Magyar Jog*, 2007/2. sz., 118–126. vagy P. MADER–F. HARRER: *Die HGB-Reform in Österreich*. Wien, LexisNexis Österreich, 2005

18 P. DORALT: Die Gründung einer Tochtergesellschaft in Österreich. In: *Die Gründung einer Tochtergesellschaft im Ausland* (szerk.: M. LUTTER). Berlin – New York, De Gruyter, 1995, 530–531.

19 Az osztrák társasági jogról l. általános jelleggel W. KASTNER–P. DORALT–C. NOWOTNY: *Grundriss des österreichischen Gesellschaftsrechts*. Wien, Manz Verlag, 1998

20 P. DORALT: Die Gründung einer Tochtergesellschaft in Österreich. In: *Die Gründung einer Tochtergesellschaft im Ausland* (szerk.: M. LUTTER). Berlin–New York, De Gruyter, 1995, 531.

21 Az osztrák kft.-törvényt alapvetően H.-G. KOPPENSTEINER *GmbH-Gesetz-kommentárja* alapján tárgyaljuk, Wien, Orac, 1994

ra a kft.-törvény 83. §-a ad külön szabályokat, az ilyen társaságban a tagoknak való ún. *viszszatérítések* az általánosnál szigorúbb szabályok alá esnek.

Az osztrák kft.-törvény jóval terjedelmesebb, mint a német, nyolc főrészből és százhuszonhét paragrafusból áll. A kft.-törvény első főrésze mindenekelőtt ún. *organizációs rendelkezéseket* tartalmaz. Az osztrák törvény sem fogalmaz meg tételes definíciót a korlátolt felelősségű társaságra nézve, de kimondja 1. §-ában, hogy bármilyen, törvény által nem tiltott célra létrejöhet. A társaság a cégjegyzékbe való konstitutív hatályú bejegyzéssel válik jogi személlyé. A tagok a korlátolt felelősségű társaság tartozásaiért nem felelnek.

Az osztrák törvény a némettel ellentétben ismeri a *kft.-előtársaságot* (2. §). Az osztrák törvény is kifejezetten meghatározza a korlátolt felelősségű társaság társasági szerződésének kötelező kellékeit, és közjegyzői okiratba foglalást követel meg (4. §). A társaságnak cégneve, székhelye és törzstőkéje van. A korlátolt felelősségű társaság cégnevében a kft.-jelletet kifejezetten fel kell tüntetni. (Külön szabályok vonatkoznak az olyan kft.-cégnévre, amely betéti társaság beltagja – GmbH & Co. KG.).²² Jelenleg az osztrák korlátolt felelősségű társaságok minimális törzstőkéje harmincötezer euró, amelynek legfeljebb 50 százalékát pénzben kell befizetni. Az apportvédelem szabályai lényegében azonosak a német jognál ismertetettel.

8. Az osztrák jog is ismer törzsbetétminimumot (35 ezer euró – <http://www.wtg.at/fachinformation.php?id=16>), a cégbejegyzés után pedig a törzsbetét alapján keletkezik a tag üzletrésze. Az üzletrészre nézve az osztrák jog sem ismer kötelező elővásárlási jogot, de az üzletrész átruházásához itt is a társaság (a taggyűlés szótöbbségi határozattal hozott) beleegyezése szükséges.

A törvény első főrészének második része a társasági szervekkel foglalkozik. Itt is megelőzi az ügyvezetés szabályozása a taggyűlést.

Az osztrák kft.-szabályozás *szervezetszerűbb*, mint a német. A korlátolt felelősségű társaságnak egy vagy több ügyvezetője van, de a törvény nem zárja ki az *ügyvezetőséget*, amelyet a részvénytársasághoz hasonlóan *Vorstandnak* nevez (13. §). Az osztrák jog az ügyvezetői jogviszony esetében kifejezetten *alkalmazási szerződésről* beszél (*Anstellungsvertrag*).²³ Az ügyvezető kötelező szerve a korlátolt felelősségű társaságnak, hiánya esetén végső soron a bíróság is kinevezhet átmenetileg ügyvezetőt (15. §). Külön szabályokat tartalmaz a 16. § arra az esetre, ha tag az ügyvezető – szükséges esetben a tag ügyvezetőt a bíróság is visszahívhatja (ezt bármely tag keresettel kérheti). A német törvénnyel ellentétben az osztrák törvény 18. §-a szabályozza a *Prokurist*, azaz a cégvezető jogállását.

Az osztrák ügyvezető főkötelezettségeként a törvény a társasági szerződés betartását, a megfelelő könyvvezetést, a számviteli szabályok érvényesítését és az éves mérlegkészítést jelöli meg. Az osztrák jog sajátossága, hogy a számviteli szabályok (tehát nem a társasági jog!) különbséget tesznek „kis” és „nagy” korlátolt felelősségű társaságok között, és a

22 A GmbH & Co. KG-nek igen széles osztrák irodalma van. L. M. HESSELMANN-B. TILLMANN: Handbuch der GmbH & Co. KG. Köln, Verlag dr. Otto Schmidt, 2009 (Wien, 1980)

23 H.-G. KOPPENSTEINER: GmbH-Gesetz Kommentar.

Rechnungslegung szempontjából a kft.-törvény 23. §-a a nagy kft.-knél a részvénytársaságok számviteli szabályainak alkalmazását írják elő.

Az osztrák törvény szigorúbb összeférhetlenségi szabályokat állapít meg az ügyvezetők-re, mint a német, különös súlyt kapnak az ún. *versenytildmak* – a tag ügyvezető nem konku-rálhat a társasággal, amelynek vezető tisztségviselője (24. §).

Az ügyvezető társasággal szembeni kártérítési felelősségére nézve a 25. § kimondja, hogy az ügyvezetést a „*rendes kereskedő*” gondosságával kell végezni. A törvény részletezi az ügy-vezetés jogellenes magatartásainak különleges eseteit, így például a tagok részére való tör-vénytelen kifizetéseket, a hamis adatszolgáltatást stb.

Az osztrák törvény a korlátolt felelősségű társaságnál a felügyelőbizottságnak jóval na-gyobb jelentőséget tulajdonít, mint a német, a 2008-as módosítás pedig ezt tovább erősítet-te. A felügyelőbizottság kötelező a „*nagy*” kft.-knél (a törzstőke-meghatározás most hetven-ezer euró), illetve ha az alkalmazottak száma éves átlagban meghaladja a háromszázat. Köte-lező továbbá felügyelőbizottság a *GmbH & Co. KG*-nál is (29. §). A felügyelőbizottság tekin-tetében a kft.-törvény sokat átvesz a részvénytársasági szabályozásból, és a 29–33. § között részletes szervezeti-működési szabályokat állapít meg a felügyelőbizottságra nézve. A 30. § rendkívül széles ellenőrzési jogokat ad a felügyelőbizottságnak. Átfogóan kontrollálhatja az ügyvezetést, egyes ügyletekhez a felügyelőbizottság jóváhagyása szükséges, indokolt esetben a felügyelőbizottság összehívhatja a taggyűlést. Az éves mérlegről való véleménynyilvánítás a felügyelőbizottság kiemelt kötelezettsége.

A *taggyűlésről* az osztrák törvény is csak az ügyvezetés és a felügyelőbizottság után rendel-kezik (34–44. §). A vagyonaránylagos többségi elv itt is érvényesül, és ülés helyett itt is mód van „*levélszavazásra*” és írásbeli határozatra. Az évvzárásról és a nyereségfelosztásról minden-képp a taggyűlésnek kell döntenie. A rendkívüli taggyűlést már a törzsbetétek 10 százaléká-val rendelkező tagok kérésére össze kell hívni (37. §). Minősített többséget a törvény ritkán ír elő, ez háromnegyedes. A taggyűlési határozatokat *Protokollbuchban* kell nyilvántartani. A tagok a határozatokat egy hónapos jogvesztő határidővel megtámadhatják a bíróagnál, ha azt jogszabályba vagy a társasági szerződésbe ütközőnek vélik (41. §).

A társaság szerveiről szóló rész külön foglalkozik a kisebbségi jogokkal – ezek már 10 szá-zalékos részesedés esetén fennállnak. Ilyen például a mérleg-felülvizsgálati kérelemhez va-ló jog, a bíróság e célból revizorokat jelölhet ki (45–47. §). A tagok az ügyvezetőket és a felügyelőbizottsági tagokat is perelhetik.

A törvény első főrészének harmadik része a korlátolt felelősségű társaságot alapító tár-sasági szerződés módosításával foglalkozik. Erre főszabályként a taggyűlés háromnegyedes többséggel hozott határozata alapján kerülhet sor, éppúgy, mint a német jogban (50. §).

Az osztrák törvény is a társasági szerződés módosításának körében tárgyalja a törzstőkeemelést és a törzstőke-leszállítást. E körben a részvénytársaságok mellett a kft.-kre is vonatkozik az 1990. évi ún. *Kapitalberichtigungsgesetz*, amely jelentős hitelező- és kisebbség-védelmi szabályokat tartalmaz.

9. A kft.-törvény második főrésze a társaság és a tagok közti jogviszonyokat szabályozza, csak itt mondja ki a törvény, hogy a kft. tagjai nem felelnek a társaság tartozásaiért, valamint

hogy a társaság kereskedelmi társaság (61. § – érdekes módon az önálló vagyoni jogalanyiságot, az aktív és passzív perképeséget kimondó szakaszból a korlátolt felelősségű társaság jogi személyiségére vonatkozó kifejezett utalás hiányzik). A törvény alapkötelezettségként írja elő a tagok törzsbetét-szolgáltatási kötelezettségét. A szerződésnek megfelelő törzsbetét-szolgáltatási kötelezettség elmulasztása a társaságból való kizárást eredményezi (66. §).

Koppensteiner kommentárjában kifejti, hogy ha a társasági szerződés ezt nem zárja ki – bár a törvény ezt kifejezetten nem szabályozza –, nincs akadálya a társaságból való *kilépésnek* (ilyen lehetőség Németországban nincs).²⁴ A kilépést a társasági szerződésben szabályozni lehet. Arra nincs egyértelmű válasz, hogy ilyen szabályozás hiányában hogyan lehet végrehajtani a kilépést, nyilván itt hitelezővédelmi szempontokat is figyelembe kell venni.

Az osztrák törvény részletesen rendelkezik a törzsbetéten túli pótbefizetésről (*Nachschuss*). Erről a társasági szerződésben kell rendelkezni. Mellékszolgáltatásról kifejezetten az osztrák törvényben sem esik szó.

Az üzletrész az osztrák jogban is átruházható és örökölhető vagyoni értékű jogot képez, amelyet nem lehet értékpapírbá foglalni (75. §). Az üzletrész meg is terhelhető, a 76. § az üzletrészre vezetendő végrehajtásra külön szabályokat állapít meg. A törvény a társasági szerződésre bízta, hogy állít-e akadályokat az egyébként közjegyzői okiratba foglalandó üzletrész-átruházás elé, ilyenként egyébként maga a törvény csak a társasági beleegyezéshez kötést említi.

A tagjegyzéket az osztrák törvény is kötelezővé teszi (78. §). Az üzletrész csak akkor osztható fel, ha ezt a társasági szerződés lehetővé teszi, ez is a taggyűlés jóváhagyásához köthető.

A törzsbetétek nem visszavonhatók, a tagok csak az adózás után fennmaradt, éves mérlegben megállapított eredményüknek a törzsbetéteik arányában felosztható részére (nyereség) tarthatnak igényt (82. §). A törvény kifejezetten felsorolja a tiltott visszatérítések különböző formáit.

A törvény harmadik főrésze foglalkozik a korlátolt felelősségű társaság *megszűnésével*. Lényegében ennek hat esete van:

- a társasági szerződésében meghatározott idő eltelte;
- a taggyűlés háromnegyedes többséggel hozott, közjegyzői okiratba foglalt megszüntető határozata;
- fúzió;
- felszámolás;
- hatósági rendelkezés;
- bírósági feloszlás (84. §).

A kft.-törvény is önállóan és részletesen szabályozza a korlátolt felelősségű társaság felszámolását (89–101. §), bár a kereskedelmi törvénykönyv szabályaira támaszkodva. A más társasági formává való átalakulásról, illetve szétválásról kifejezetten a törvény nem rendelkezik, erre önálló jogszabályok vonatkoznak.

A törvény befejező része foglalkozik a korlátolt felelősségű társasággal kapcsolatos bírósági eljárással, illetve ügyeikben illetékes hatóságokkal, a hatodik a külföldi társaságok osztrák területen lévő fióktelepeivel, amelyeket be kell jegyezni az osztrák cégjegyzékbe.

24 H.-G. KOPPENSTEINER: GmbH-Gesetz Kommentar.

10. Az osztrák kft.-jog alapvető újonsága 1980-tól a *konzernjog definitív beépítése*, amely lényegében a részvénytársasági konzernjog mintájára beszél a *vállalatcsoportosulásokról*. Itt a törvény már vállalatot, és nem korlátolt felelősségű társaságot említ (115. §). A konzern létrejöhet, azonban a kft.-törvény csak megállapítja, részletes szabályokat a hatodik főrész nem ad. A nyolcadik záró főrész büntető rendelkezéseket tartalmaz.

A kereskedelmi (most már vállalati) törvény kiegészítő rendelkezéseket tartalmaz a részvénytársaságokra és a korlátolt felelősségű társaságokra. Ezek részben a mérlegre, illetve a konzernmérlegre vonatkoznak (221–283. §). Az osztrák jogban is önálló átalakulási, illetve szétválási törvény van (1954). A korlátolt felelősségű társaság át tud alakulni részvénytársasággá, és a részvénytársaság is korlátolt felelősségű társasággá, egyenes jogutódlással. Általános jellemző, hogy a törvényhozás a részvénytársasági szabályozás elsődlegességéből indul ki, és azt a státuszváltozásoknál alkalmazza megfelelően a kft.-kre.

A 2008-as vállalati jogot korszerűsítő törvény számos cégjogi egyszerűsítést is tartalmazott. Megkönnyítették az egyéni vállalkozók cégalapítását, liberalizálták a kisvállalkozások számvitelét és könyvvezetését, továbbá a vállalkozások elidegenítését, az elektronizáció jóvoltából olcsóbbá vált a cégjegyzékbe való bejegyzés. Mindez természetesen a korlátolt felelősségű társaságok számára is kedvező.

Láthatóan – és ez összefügg a 2008-ban kirobbant pénzügyi világválsággal – az osztrák társasági jog is mozgásban van. Még sok érdekes – a magyar jogban is hasznosítható – fejlemény várható.